

Nr 10.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 mars 1912 kl. 2 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10 i fråga om en af herr Skarstedt väckt motion, nr 78, om upphäfvande eller suspension af bestämmelser om skyldighet för föräldrar och målsmän att inom viss tid låta vaccinera sina barn.

I en inom Första kammaren väckt motion, nr 78, som hänvisats till behandling af dess första tillfälliga utskott, har herr *Skarstedt* hemställt, att Riksdagen ville besluta att ingå till Kungl. Maj:ts med framställning i syfte att det i Kungl. Maj:ts reglemente för skyddskoppypningen i riket af 29 september 1853 gifna åläggandet för föräldrar och målsmän att inom viss tid låta vaccinera sina barn måtte upphävas; eller — om detta nu ej skulle kunna ske — att den nämnda tvångsbestämmelsen måtte suspenderas, intill dess den pågående utredningen framlagts och ledt till resultat.

I afseende på den närmare motiveringen för nämnda framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om vaccinationen har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning. Detta var fallet bland annat vid 1908 års Riksdag, som hade att behandla af enskilda motionärer gjorda framställningar, att åtgärder måtte vidtagas för vaccinationstvängets afskaffande eller begränsning och i samband därmed sådana bestämmelser meddelas, som kunde anses nödiga för allmän säkerhet beträffande ovaccinerade, när epidemi på någon ort hotade. Därjämte väcktes vid samma Riksdag förslag om åstadkommande af en allsidig utredning rörande behovet af ändringar i nu gällande föreskrifter rörande skyddskoppypningen i riket. Riksdagens båda kamrar beslöto i anledning af nämnda framställningar att i skrifvelse till Kungl. Maj:ts anhålla, det

Utskottet.

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 12 saml. 1 afd. 8 häft. (Nr 10).

Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om åstadkommandet af en allsidig utredning rörande behovet af ändringar i nu gällande föreskrifter rörande skyddskoppypningen i riket samt därefter till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda. I enlighet med denna skrifvelse anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 17 september 1909 kungl. medicinalstyrelsen att verkställa den af Riksdagen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, hvartill densamma kunde föranleda.

Då det gifvetvis för utskottet varit af stor betydelse att för bedömande af frågan erhålla kännedom om, huru långt denna utredning fortskridit, har utskottet därom begärt upplysning från medicinalstyrelsen, som i ämnet anført hufvudsakligen följande:

»Till en början mötte det ganska stora svårigheter att finna verkligt sakkunniga personer, i synnerhet som medicinalstyrelsen fann det vara af vikt att äfven andra än läkare deltog i utredningen, enär bland allmänheten ofta, om ock på alldeles ohållbara grunder, förspö: den uppfattningen, att läkare skulle vara på något sätt partiska i frågan. Häraf orsakades något dröjsmål med utredningens igångsättande. Slutligen lyckades det styrelsen att för uppdraget förvärfva föreståndaren för vetenskapsakademiens Nobelinstitut för fysikalisk kemi, professorn, filosofie doktorn S. A. Arrhenius samt förste provinsialläkaren A. J. Larson.

Härefter sammanträdde styrelsen den 28 maj 1910 med dessa sakkunniga jämte föreståndaren för statsmedicinska anstaltens medicinskt bakteriologiska afdelning, professorn Alfred Pettersson, och beslöts därvid, att till utredningen hörande frågor skulle grupperas på det sätt,

att redogörelse för den vetenskapliga grund, hvarpå vaccinationen hvilat, samt pröfning af denna grund i den nutida vetenskapens belysning, skulle utarbetas af professorerna Arrhenius och Pettersson,

att redogörelse, omfattande viktiga delar af smittkoppornas historia och utbredning samt sjukdomens spridningssätt och smittosamhet skulle utarbetas af dåvarande tillförordnade medicinalrådet Fr. Bissmark och förste provinsialläkaren Larson, hvilka äfven hade att i samband därmed verkställa pröfning af påståendena, att den nutida hälsovården gjorde tvångsvaccinationen obehöflig och att vaccinationen vore förenad med vådor samt af betydelsen af i sistnämnda hänseende framkomna klagomål,

att frågor angående vaccinationsberedningens teknik, animal och humaniserad vaccins beredning och kontroll, skulle utredas af medicinalrådet G. Kjerrulf och professorn Pettersson,

att frågor angående vaccinationsteknik och kompetensvillkor för an-

ställning af vaccinatörer skulle behandlas af bemälda Bissmark och Larson, hvilka jämväl skulle utarbета redogörelse för vaccinationen i vårt land, samt slutligen

att frågor rörande förslag till nytt vaccinationsreglemente skulle sedermera fördelas mellan deltagarna i utredningen.

Professor Arrhenius' erbjudande att under tillämnade utländska resor skaffa de upplysningar i vaccinationsfrågan, som kunde vara af intresse, mottogs med tacksamhet.

Sedan dess hafva ofvannämnda personer i mån af tid arbetat på utredning å de områden, som anvisats dem enligt det den 28 maj 1910 uppgjorda programmet. Som ett exempel på redan verkställt utredningsarbete vill styrelsen omnämna ett af professor Pettersson den 11 februari 1911 i Svenska Läkaresällskapet hållet föredrag om »smittkoppsdödligheten i Sverige under 100-årsperioden 1776—1875».

5 29. ligger i sakens natur, att ett så vidlyftigt utredningsarbete som det ifrågakommande, uppdraget åt personer, hvilka på grund af innehafda tjänster redan hafva sin tid i hög grad upptagen af annat arbete, som ej kan eftersättas, icke kan påräknas afslutadt inom närmaste tid. Medicinalstyrelsen hoppas visserligen att, då det mest brådskande arbete, som för närvarande hvilar på styrelsen, medhunnits, snart kunna ägna mera tid och arbete åt denna utredning, men vågar i hvarje fall icke ställa i utsikt, att utredningen kan vara afslutad förr än om ett par år härefter.»

Äfven utom Riksdagen har vaccinationsfrågan, särskildt under senare tider, varit föremål för lifligt meningsutbyte, hvilket fått uttryck i tidningsartiklar, broschyrer o. s. v. Ytterligare bevis på det allmänna intresset för saken har utskottet funnit i de hänvändelser, i form af petitionslistor samt skrivelser från enskilda, som från åtskilliga håll nått utskottet. De gjorda uttalandena gifva otvetydigt vid handen, att vaccinationsfrågan för närvarande är föremål för synnerlig uppmärksamhet inom vida kretser bland vårt folk. Men de hafva därjämte tydligt visat, att mot vaccinationen uppstått en bestämd opinion, hvilken särskildt i vissa landsdelar varit mycket förnimbar. Den motvilja mot vaccinationen, som sålunda kunnat konstateras, och hvarom äfven nu förevarande motion bär vittne, torde till stor del få tillskrifvas det sätt, hvarpå vaccinationen, synnerligast fordom, handhafs. Härutinnan har på många håll mycket varit öfrigt att önska, merendels beroende därpå, att vaccinationen varit anförtrodd åt personer, hvilkas kompetens i detta afseende varit alltför ringa. En bidragande orsak torde också hafva varit den lifliga verksamhet, som från åtskilliga personers sida bedrif-

vits i syfte att motarbeta vaccinationen. En naturlig följd häraf har blifvit, att föräldrar och målsmän i stor utsträckning uraktlåtit att ställa sig gällande vaccinationsförordning till efterrättelse. På många orter är denna underlåtenhet till och med så allmän, att vederbörande myndigheter, t. ex. kommunalnämnder och skolstyrelser, ej se sig i stånd att upprätthålla förordningens bestämmelser.

Vaccinationsfrågan torde enligt utskottets förmenande kunna lösas på flera olika sätt. I England har man genom en lag af den 12 augusti 1898 stadgat, att vaccinationstvånget bortfaller, om barnets fader eller förmyndare under dess första fyra lefnadsmånader inför vederbörande myndighet afgifver den förklaringen, att efter hans samvetsgranna öfvertygelse vaccinationen skulle blifva farlig för barnets hälsa (den s. k. samvetsklausulen). En annan möjlighet vore att uppskjuta tvångsvaccinationen, till dess barnen nått skolåldern, hvarigenom den fördelen kunde vinnas, att barnen just under tiden för sin skolgång vore i möjligaste mån skyddade mot faran för smittkoppor. Slutligen har det från flera håll ifrågasatts, om ej de hygieniska krafven skulle kunna nöjaktigt tillgodoses därigenom, att nu gällande föreskrifter om tvångsvaccination upphäfdes och ersattes af bestämmelser, som innebure rätt för vederbörande myndighet att i händelse af hotande smittkopps-epidemi, eller då omständigheterna eljest så kräfde, påbjuda vaccinering i den utsträckning, som kunde finnas behöflig.

Valet mellan dessa eller till äfventyrs andra möjligheter till frågans lösning tilltror sig utskottet ej att träffa. I hvarje fall är det tydligt, att beslut rörande denna såväl som alla andra folkhygieniska frågor kan fattas, först sedan en allsidig utredning verkställts af fullt sakkunniga personer. En sådan utredning har ock, som ofvan omnämnts, i enlighet med Kungl. Maj:ts den 17 september 1909 fattade beslut igångsatts af medicinalstyrelsen. Såsom framgår af de upplysningar, medicinalstyrelsen lämnat utskottet, kan emellertid den påbörjade utredningen med de för styrelsen härför tillgängliga krafter ej afslutas förrän tidigast om ett par år. Med hänsyn till nu föreliggande frågas stora vikt och den oro, densamma på många håll väckt, anser utskottet det emellertid vara nödvändigt, att den behöfliga utredningen slutföres väsentligt tidigare, än medicinalstyrelsen ställt i utsikt, och är det gifvetvis synnerligen önskligt, att vid utredningsarbetet skilda meningar rörande vaccinationsfrågan blifva representerade.

På grund af hvad ofvan anförts, får utskottet i anledning af nu förevarande motion hemställa,

att Första kammaren för sin del måtte besluta, att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes föranstalta därom, att den af 1908 års Riksdag begärda utredningen af vaccinationsfrågan måtte slutföras så tidigt, att nya bestämmelser i ämnet kunna om möjligt under nästkommande år utfärdas.

Stockholm den 19 mars 1912.

Å utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.
